

Stefan Moysa

"Herausforderung des Christen : Meditationen, Reflexionen", Karl Rahner, Freiburg 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/4, 243-244

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wówczas uważana, mówiąc językiem Rahnnera, za syntezę transcendentalności i kategoriałności.

Po wtóre Rahnner rozważa, na czym polegać może adaptacja *Ćwiczeń Duchownych* do czasów współczesnych. Główny czynnik tej adaptacji widzi w przejściu od indywidualnego stosunku do Boga, który się przejawia w osobistym znalezieniu woli Bożej, tak jak jest ono w ćwiczeniach opisane, do społecznego jej przeżycia. Uważa, że jest całkowicie możliwe rozróżnianie duchowe i wybór przeprowadzony w społeczności wierzącej, jako akt urzędowy istnienia się tej społeczności, a więc zjawisko „eklezyjalne” w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Autorowi jednak nie tylko chodzi o przeżycie wiary i doświadczenia religijnego. Widzi równie wyraźnie potrzebę uzasadnienia i ugruntowania wiary. Punktem wyjścia dla tego ugruntowania jest koncentracja wypowiedzi wiary na punkcie zasadniczym, którym zdaniem Rahnnera jest dzisiaj człowiek. Cała egzystencja ludzka pozostaje pytaniem, na które objawienie Boże daje odpowiedź. Towarzyszącą temu pytaniu atmosferą musi być zasadnicze zaufanie, że egzystencja ludzka i cały świat nie są absurdem, ale posiadają sens, przy czym ten sens i nadzieja mogą być ugruntowane tylko w Bogu.

A oto inne tematy poruszone przez Rahnnera, które można tylko wymienić. Kilka artykułów dotyczy doświadczenia osoby Jezusa Chrystusa, przy czym szczególną uwagę budzi problem obecności Jezusa Chrystusa w religiach świata. Nie mogło również zabraknąć tradycyjnych tematów Rahnnerowskich o teologicznym wymiarze człowieka, o Kościele i krytyce wewnątrzkościelnej i o sposobach przybliżenia jedności chrześcijan.

Wydaje się, że główna wymowa książki leży w tym, że uwydatnia postawę autora, który potrafi zawsze przewyciężyć czysto rozumowe ujęcia teologiczne, a reagować przede wszystkim na słowo objawione i przeżywanie go w osobistym doświadczeniu.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Karl RAHNER, *Herausforderung des Christen. Meditationen, Reflexionen*, Freiburg 1975, Verlag Herder, s. 153.

Mamy tu jeszcze jeden zbiór artykułów, w którym Karl Rahnner gromadzi mniejsze przyczynki z zakresu życia duchowego i teologii duchowości, do których, jak wiemy, mimo że jest zawodowym teologiem, przywiązuje dużą wagę. Część pierwszą zbioru tworzą kazania z okazji pewnych uroczystości roku kościelnego, przy czym na pierwszy plan wybijają się przemówienia adwentowe. Są one wszystkie krótkie i stanowią tylko medytacyjne pogłębienie tekstu ewangelicznego przeznaczonego na dany dzień. Rahnner umie, jak zwykle, ukazywać rzeczy proste w nowym świetle i rzeczywistość codzienną wiązać ściśle z tekstem ewangelicznym.

W części drugiej mamy zebrane luźne refleksje na tematy teologiczne, wśród których najważniejsze miejsce zajmuje odpowiedź na pytanie, co powinna zawierać krótka formuła obrazująca istotę wiary chrześcijańskiej oraz rozważania o tak zwanych ruchach charyzmatycznych. Odnośnie do pierwszej sprawy autor powiada, że formuła taka powinna koniecznie zawierać choćby próbę wyrażenia istoty Bożej w pojęciach dziś zrozumiałych, jak również nie może abstrahować od uniwersalnej historii zbawienia, której szczytem jest wydarzenie eschatologiczne, a mianowicie Jezus Chrystus. Jezus nie jest tylko Tym, który głosi posłannictwo, ale również jego treścią. W Jezusie Chrystusie Bóg ostatecznie oddaje się światu jako jego nadzieja i przyszłość absolutna.

W stosunku do ruchów charyzmatycznych autor zajmuje stanowisko krytyczne i życzliwe zarazem. Stwierdza bowiem, że wszelkie objawy doświadczenia religijnego podlegają rozróżnianiu duchów i interpretacji według tradycyjnych reguł Kościoła widzialnego. Stosując te reguły można się przekonać, że to, co w takim entuzjastycznym religijnym nie pochodzi od Boga, nie musi zaraz koniecznie pochodzić od szatana, ale może również wypływać z innych

źródeł. Stanowisko autora jest jednak zarazem życzliwe, gdyż uważa, że wiele mogą skorzystać z tego ruchu zwłaszcza wspólnoty zakonne, które w nim odkrywają często własną tradycyjną duchowość.

Najważniejszą pozycją w książce jest bez wątpienia bardzo obszerny wywiad udzielony przez autora przedstawicielowi „Herder-Korrespondenz”. Wywiad ten jest częściowo znany w Polsce dzięki wyjątkom zamieszczonym w „Tygodniku Powszechnym”. Umiejętnie postawione pytania prowadzą autora kolejno poprzez wszystkie fazy jego życia, z którego biorą początek zarówno główne wątki teologiczne jak i założenia metody teologicznej. Teologia Rahnera była zawsze bardziej wyznaczana konkretnymi potrzebami i zewnętrznymi bodźcami niż z góry powziętym planem. Powstała bowiem ze związanej z wykładami potrzeby myślenia nad teologią szkolną oraz z konieczności rewizji niektórych pojęć teologicznych. Czynnikiem, które bardzo wyznaczały ten właśnie rodzaj pracy było zarówno wykształcenie filozoficzne odebrane u Heideggera, jak też formacja jezuicka oparta na *Cwiczeniach Duchownych*. Poza tym mamy w wywiadzie przegląd zagadnień teologicznych, którymi się autor zajmuje. Głównym tematem ukazuje się tu transcendentna teologia antropologiczna, oznaczająca uwarunkowanie człowieka w jego myśleniu i działaniu od udzielania mu się misterium Boga w Jego absolutnej tajemnicy. Z innych tematów dochodzą do głosu łaska, jej stosunek do natury, chrystologia, przyszłość eschatologiczna i Kościół. Nie można też było pominąć zaangażowania autora w sprawę reformy struktur kościelnych zarówno na soborze, jak poza nim, przede wszystkim na synodzie katolików zachodnio-niemieckich.

Nie ulega wątpliwości, że podobnie jak wszystkie książki Rahnera również i ta mimo swoich skromnych założeń pobudzi do myślenia czytelnika, który pragnie swoją wiarę nie tylko przeżywać, ale też głębiej intelektualnie podbudować.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Hans Bernhard MEYER SJ, *Christsein zwischen gestern und morgen. Ein Werkbuch*, Innsbruck—Wien—München—Würzburg 1975, Tyrolia Verlag — Echter Verlag, s. 186.

Książka porusza pewne szczególne problemy, jakim współczesny chrześcijanin musi stawić czoła i czyni to w formie krótkich, prostych i treściwych rozważań, które nadają się szczególnie do refleksji i dyskusji.

Wśród osobistych postaw chrześcijanina przedstawionych przez autora, na szczególną uwagę zasługuje postawa nawrócenia. Należy do niej zarówno stałe zapytywanie siebie, jaki jest najgłębszy sens mojej działalności, jak też niedystansowanie się od spraw świata, ale przyjęcie za nie odpowiedzialności. Pokuta musi więc wychodzić poza sakrament, ale powinna być również z nim związana i to zarówno w formie indywidualnej, jak i społecznej w różnych nabożeństwach pokutnych.

Sporo uwagi poświęca autor również wierze chrześcijanina. Wiara zostaje przedstawiona jako wnikięcie w Boże misterium sięgające dalej niż może to uczynić nauka. Wiara niestety ulega różnym wypaczeniom. Jednym z nich jest magiczne pojmowanie modlitwy, przejawiające się w tym, że człowiek prosi Boga o bezwarunkowe spełnienie swoich próśb, przez co chce Go wrzęgnąć w swoją służbę.

Wśród problemów Kościoła na pierwszy plan wybija się sprawa zjednoczenia chrześcijan. To zjednoczenie autor uważa za możliwe tym bardziej, że na tej drodze dokonano ostatnio dużego postępu. Za główne pole pracy w tej dziedzinie uważa Meyer wspólne działanie chrześcijan w Kościele lokalnym i porozumienie się prostych wiernych ze sobą. Autor jest jednak przeciwny jakiemuś fałszywemu irenizmowi, który przejawia się między innymi w inter-